

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 355/2020-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. januára 2021 v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a zo sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľa [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Michalom Fecil'akom, Jesenná 8, Prešov, pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Er 3893/2002 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Er 3893/2002 o návrhu na pripustenie zmeny účastníka na strane oprávneného p o r u š e n é b o l i .

2. Sťažovateľovi priznáva finančné zadostučinenie v sume 500 € (slovom päťsto eur), ktoré je Okresný súd Prešov povinný zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Prešov je povinný nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume 348,87 € (slovom tristoštyridsaťosem eur a osemdesiatsedem centov) na účet advokáta JUDr. Michala Fecil'aka, Jesenná 8, Prešov, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Sťažnostná argumentácia

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) prijal uznesením sp. zn. III. ÚS 355/2020 z 22. septembra 2020 na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou sa domáhal vyslovenia porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov postupom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Er 3893/2002 (ďalej len „napadnuté konanie“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti podanej ústavnému súdu 17. júla 2020 vyplýva, že sťažovateľ sa v napadnutom konaní domáhal vymoženia pohľadávky vo výške 171,55 Eur s príslušenstvom, a to na základe vykonateľného exekučného titulu, rozhodnutia okresného súdu sp. zn. 21 Cb 52/02 z 26. júna 2002. Exekučné konanie bolo vedené u súdneho exekútora JUDr. Svätoslava Mruškoviča, Kúpeľná 6, Prešov (ďalej len „súdny exekútor“), pod sp. zn. EX 647/2002 .

3. Na základe listu z 18. júna 2012 sťažovateľ súdnemu exekútorovi oznámil, že splatnú pohľadávku s príslušenstvom vymáhanú v exekučnom konaní postúpil [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ]. Súdny exekútor následne podaním z 21. júna 2012 predložil okresnému súdu návrh na pripustenie zmeny účastníka na strane oprávneného. Okresný súd o tomto návrhu podľa sťažovateľa „do dnešného dňa nerozhodol“.

4. Sťažovateľ ďalej uvádza, že vec nie je právne ani fakticky zložitá, predmetný prieťah nebol zapríčinený jeho správaním a rozhodovanie súdu v exekučnom konaní nie je v zásade takým rozhodovaním, ktoré vyžaduje dokazovanie. Čo sa týka frekvencie uskutočňovania jednotlivých procesných úkonov zo strany okresného súdu, tento od roku 2012 až do dnešného dňa, teda za obdobie viac než 8 rokov, v napadnutom konaní neuskutočnil žiaden úkon.

5. Sťažovateľ v závere žiada, aby ústavný súd konštatoval porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu, prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prieťahov a priznal mu primerané finančné zadosťučinenie v sume 5 000 € a trovy konania.

II.

Rekapitulácia vyjadrení účastníkov konania

6. Ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie požiadal okresný súd o vyjadrenie. Odporca v podaní doručenom ústavnému súdu 19. októbra 2020 uviedol, že 10. marca 2020 súdny exekútor vydal upovedomenie o zastavení starej exekúcie, ktoré bolo doručené súdu 8. júla 2020. Zákon č. 233/2019 Z. z. o ukončení niektorých exekučných konaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 233/2019 Z. z.“) je vo vzťahu k Exekučnému poriadku lex specialis, pričom zákon č. 233/2019 Z. z. upravuje ukončenie starých exekúcií špecifickým spôsobom, t. j. pokiaľ neexistuje dôvod na zastavenie starej exekúcie podľa § 2 ods. 1 zákona č. 233/2019 Z. z., aplikujú sa na danú

vec ustanovenia Exekučného poriadku. Ak pred účinnosťou zákona č. 233/2019 Z. z. existoval dôvod na zastavenie starej exekúcie vyplývajúci z Exekučného poriadku v znení účinnom do 31. marca 2017 a nadobudnutím účinnosti zákona č. 233/2019 Z. z. vznikol dôvod na zastavenie starej exekúcie alebo tento dôvod vznikol po nadobudnutí účinnosti zákona č. 233/2019 Z. z. a k uvedenému okamihu nebolo rozhodnuté o zastavení exekučného konania, stará exekúcia sa zastavuje ex lege podľa zákona č. 233/2019 Z. z. Z uvedeného vyplýva, že v exekučnom konaní nemožno pokračovať, pretože stará exekúcia bola zastavená ex lege, a teda súd stratil právomoc vo veci konať a rozhodnúť. Exekučné konanie bolo právoplatne zastavené dorúčením upovedomenia o zastavení starej exekúcie 8. júla 2020, keďže proti tomuto upovedomeniu neboli podané žiadne námietky. Následne dodal, že nemá právomoc v predmetnej veci ďalej konať a rozhodnúť. K vecnej stránke prijatej sťažnosti odporca uviedol, že predmetná vec bola vybavovaná v rámci exekučného oddelenia tunajšieho súdu, ktoré bolo dlhodobo zaťažené nadmerným množstvom podaní, čo v spojení s personálnym poddimenzovaním tunajšieho súdu neumožňovalo vybavovať veci patriace do tejto agendy v stanovených lehotách. V závere vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania.

7.1 Ústavný súd zaslal vyjadrenie odporcu k replike sťažovateľovi a požiadal sťažovateľa o vyjadrenie. Sťažovateľ v podaní doručenom ústavnému súdu 29. októbra 2020 uvádza, že v predmetnej veci došlo ex lege k zastaveniu exekučného konania vedeného pod sp. zn. 7 Er 3893/2020, a to dňom doručenia upovedomenia o zastavení exekúcie, t. j. 8. júla 2020. Následne porušovateľ dodal, že nemá právomoc v predmetnej veci ďalej konať a rozhodnúť. Sťažovateľ uviedol, že zo strany súdneho exekútora mu oznámenie o ukončení exekučného konania bolo doručené až 24. júla 2020, o čom v prílohe predložil dôkaz – elektronickú doručenkú z 24. júla 2020.

7.2 Podľa sťažovateľa sa vzhľadom na dĺžku zásahu porušovateľa do jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, teda viac ako 8 rokov, nejaví ako spravodlivé, aby sa porušovateľ v prejednávanej veci dokázal zbaviť svojej zodpovednosti za zásah do práva sťažovateľa len s poukazom

na skutočnosť, že od 8. júla 2020 už vo veci nemal právomoc konať z dôvodu ukončenia exekučného konania.

7.3 Ďalej uviedol, že z dôvodu zjavnej nečinnosti porušovateľa nebol vykonaný jednoduchý úkon, a to rozhodnutie o návrhu sťažovateľa na pripustenie zmeny účastníka konania na strane oprávneného, keďže konanie bolo podľa zákona č. 233/3019 Z. z. ukončené. Sťažovateľ je toho názoru, že v predmetnom exekučnom konaní zo strany porušovateľa došlo k flagrantlymu porušeniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov.

8. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Posúdenie veci ústavným súdom

9. Pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

10. Podstata exekučného konania je však odlišná. Konanie nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty právoplatným rozhodnutím súdu, ale k vymoženiu pohľadávky. Štát túto činnosť zabezpečuje prostredníctvom exekútorov, ktorí sú štátom určenými a splnomocnenými osobami na vykonávanie núteného výkonu exekučných titulov. Postavenie okresného súdu vo vzťahu k vykonávaniu kontroly nad exekúciou sa obmedzuje len na rozhodovanie o čiastkových návrhoch účastníkov exekučného konania tak, ako sú presne vymedzené v jednotlivých ustanoveniach Exekučného poriadku. V danej veci za takýto návrh možno považovať návrh sťažovateľa na pripustenie zmeny účastníka na strane oprávneného, o ktorom okresný súd nikdy nerozhodol.

11. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila i v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

12. Z hľadiska zložitosti veci je treba apriori konštatovať, že ide o exekúciu, a teda konanie, ktorého úspešnosť je nepredvídateľná a závisí od bonity povinného. Z hľadiska ústavnoprávnych aspektov veci však prima facie sa ukázala ako problematická časť exekučného konania, v rámci ktorej sa malo rozhodovať o zmene oprávneného. Rozhodovanie o zmene oprávneného nemôže predstavovať žiadny zložitý proces. Okresný súd v rámci svojej obrany ani neuviedol, že by šlo o vec právne či fakticky zložitú, resp. že by posudzovaná vec vybočovala z bežnej agendy tohto typu.

13. Čo sa týka podielu sťažovateľa na dĺžke konania, ústavný súd nezistil, že by sťažovateľ k dĺžke konania prispel spôsobom, ktorý by bolo možné považovať za významný z pohľadu celkovej dĺžky konania.

14. Naopak, postup okresného súdu v posudzovanom prípade podľa ústavného súdu požiadavke na zvýšenú starostlivosť nezodpovedal. Je to 8 rokov, čo vec týkajúca sa návrhu súdneho exekútora na pripustenie zmeny účastníka konania na strane oprávneného z 21. júla 2012 nebola okresným súdom rozhodnutá, pričom 8. júla 2020 bola exekúcia zastavená. Ústavnému súdu neostáva než konštatovať, že okresný súd nekonal vo veci efektívne tak, aby smeroval k čo najrýchlejšiemu rozhodnutiu, a že vo veci došlo k priet'ahom. Postupom okresného súdu preto bolo porušené základné právo s'ťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

15. Okresný súd v rámci svojej obrany poukázal na *„dlhodobo zaťažené exekučné oddelenie nadmerným množstvom podaní, čo v spojení s personálnym poddimenzovaním tunajšieho súdu neumožňovalo vybavovať veci patriace do tejto agendy v stanovených lehotách“*. Ústavný súd tu poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priet'ahy v súdnom konaní (I. ÚS 35/03, II. ÚS 52/99).

16. Vzhľadom na to, že došlo k zastaveniu súdneho konania, návrh na uloženie povinnosti okresnému súdu konať bez zbytočných priet'ahov stratil svoje opodstatnenie.

17. S'ťažovateľ požadoval priznanie primeraného finančného zadosťučinenia 5 000 €. Podľa ústavného súdu táto požiadavka nie je primeraná. Ústavný súd v prvom rade konštatuje, že neprimeraná dĺžka konania nepochybne predstavuje pre s'ťažovateľa morálnu ujmu, avšak je nutné prihliadnuť aj na predmet konania, ktorým bolo vymáhanie čiastky 171,55 eur s príslušenstvom. Nemožno prehliadať, že s'ťažovateľ uplatnil svoje právo na ústavnom súde až v samom závere napadnutého konania, po jeho zastavení, keď stav právnej istoty z nerozhodnutia o jeho návrhu na zmenu oprávneného už stratil na význame a do popredia nastúpila reparačná funkcia uplatneného ústavnoprávneho mechanizmu.

Za takýchto okolností ústavný súd dospel k záveru, že sťažovateľom požadovaná čiastka je dôvodná už len čiastočne (500 eur) a v prevyšujúcej časti jeho ústavnej sťažnosti nevyhovel.

18. Obiter dictum ústavný súd poznamenáva, že žiadne ďalšie návrhy sťažovateľa, o ktorých by bol okresný súd povinný rozhodnúť, z obsahu jeho ústavnej sťažnosti nevyplývajú. Sťažovateľ sa nesprávne domnieva, že okresný súd mal vykonávať kontrolu exekučnej činnosti. Kontrola činnosti súdneho exekútora a jeho zodpovednosť vo vzťahu k účastníkom exekučného konania a tretím subjektom je predmetom osobitných konštrukcií, ktoré sú uvedené v jednotlivých ustanoveniach Exekučného poriadku. V týchto mechanizmoch však okresný súd nemá žiadne osobitné právomoci, keďže koná len o jednotlivých návrhoch účastníkov exekučného konania. Ak sa neberie do úvahy problematický návrh na zmenu oprávneného, tak medzi nepochybne dlhým časovým obdobím, v ktorom neúspešne prebiehala exekúcia, a činnosťou okresného súdu nie je žiaden súvis.

19. K tomu treba uviesť, že voľba súdneho exekútora počas trvania exekučného konania, ktoré bolo začaté na návrh sťažovateľa, bolo vecou jeho rozhodnutia. Sťažovateľ si exekútora vybral pri začatí exekučného konania (§ 29 Exekučného poriadku) a počas celého, roky trvajúceho exekučného konania, mohol podať návrh na jeho zmenu (§ 44 ods. 10 Exekučného poriadku). Ak nebol spokojný s výkonom exekučnej činnosti, mohol podať sťažnosť na exekútora podľa § 218a Exekučného poriadku. Kontrolu nad činnosťou exekútora nevykonáva okresný súd, ale iné orgány, predovšetkým Slovenská komora exekútorov a Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky. Osobitné postupy podľa naznačených ustanovení Exekučného poriadku možno považovať za prostriedok nápravy, ktorý zákon účinne poskytoval sťažovateľovi a využitím ktorých mohol dosiahnuť zabezpečenie ochrany pred tvrdenou nečinnosťou súdneho exekútora.

20. Napriek tomu nemožno vylúčiť situáciu, že súdny exekútor pri výkone svojej činnosti nesprávnym postupom vrátane vlastnej nečinnosti spôsobí ktorémukoľvek účastníkovi exekučného konania alebo aj tretej osobe škodu. Pred poslednou veľkou

novelizáciou Exekučného poriadku, ktorá bola vykonaná zákonom č. 2/2017 Z. z., platil § 33 ods. 1 Exekučného poriadku, podľa ktorého ak zákon č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“) neustanovuje inak, exekútor zodpovedá za škodu tomu, komu ju spôsobil on alebo jeho zamestnanec v súvislosti s činnosťou podľa Exekučného poriadku. Podľa § 4 ods. 1 písm. a) bodu 3 zákona č. 514/2003 Z. z. vo veci náhrady škody, ktorá bola spôsobená orgánom verejnej moci, koná v mene štátu Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, ak škodu spôsobil súdny exekútor pri výkone exekučnej činnosti vykonávanej z poverenia súdu podľa osobitného predpisu. Z týchto ustanovení pred novelizáciou Exekučného poriadku teda možno dospieť k záveru, že v prípade, ak exekútor svojou nečinnosťou spôsobil škodu, bolo možné si ju uplatniť podľa ustanovení zákona č. 514/2003 Z. z.

21. Po poslednej veľkej novelizácii Exekučného poriadku podľa § 31 tohto predpisu platí, že exekútor zodpovedá za škodu, ktorú spôsobí v súvislosti s výkonom činnosti. Na zodpovednosť exekútora sa vzťahujú ustanovenia Občianskeho zákonníka. Exekútor sa zbaví zodpovednosti, ak preukáže, že postupoval s odbornou starostlivosťou. Náhradu škody, za ktorej vznik zodpovedá exekútor podľa tohto zákona a ktorú má podľa poisťovnej zmluvy platiť poisťovateľ, uhrádza poisťovateľ priamo poškodenému. Poškodený má právo uplatniť nárok na náhradu tejto škody priamo od poisťovateľa; na tento účel mu komora na jeho žiadosť poskytne potrebné údaje. Štát zodpovedá za škodu spôsobenú exekútorom, len ak ju nebolo možné uspokojiť z majetku poisťovateľa alebo exekútora.

22. Z uvedených ustanovení je zrejmé, že zodpovednosť súdneho exekútora nie je len v rovine možného vyvodenia disciplinárnej zodpovednosti, ale aj v rovine zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci či občianskoprávnej zodpovednosti tak, ako ju v súčasnosti upravuje § 31 Exekučného poriadku v spojení s ustanoveniami Občianskeho zákonníka. Možnosť uplatnenia škody voči exekútorovi v dôsledku porušenia jeho povinností treba považovať za právny prostriedok, ktorý zákon sťažovateľovi priznáva na ochranu jeho základných práv a slobôd, resp. na odstránenie

následkov, ktoré mu podľa jeho tvrdení boli spôsobené nečinnosťou exekútora (Rvp 2589/2020).

IV.

Trovy konania

23. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania, ktoré sťažovateľovi vznikli v dôsledku jeho právneho zastúpenia [§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde].

24. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov právneho zastúpenia sťažovateľa vychádzal z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov.

25. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 348,87 eur (3 úkony právnej služby po 244,98 eur – prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti, vyjadrenie a režijný paušál v sume trikrát po 9,80 eur, DPH 20 % t. j. 103,89 eur), ktoré je okresný súd povinný zaplatiť na účet advokáta sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

26. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. januára 2021

Robert Šorl
predseda senátu